

Hulstbessen in de winter (Foto: van Donkelaar Groenadvies)

een altijd-durende, gemakkelijke groenheid

Hulst in bloei
(Foto: van Donkelaar Groenadvies)

Tekst: Deyke van Donkelaar

'By elk genoeg bekend, en verciert met een altijd-durende, gemakkelijke groenheid', zo wordt hulst in 1696 treffend omschreven door de Groningse botanicus Abraham Munting. Hulst (*Ilex aquifolium*) is inderdaad een bekende, inheemse struik. De soort komt voor in houtsingels en bossen op hoger gelegen, kalkarme zandgronden, bijvoorbeeld in Drenthe en in de duingebieden. De struik draagt altijd

glanzend, donkergroen blad en geeft in het najaar bessen waardoor hij al vanaf vroeger tijden graag werd toegepast in boomgroepen, als haagplant, vormboom en als versiering in de kersttijd.

Altijdgroene struik

Een hulst kan zeer oud worden en wel tot meer dan 10 meter hoog uitgroeien. De altijdgroene struik met zijn dichte groei en stekelig blad biedt een ideale broedplaats voor vogels. Hulst bloeit in de vroege zomer met witte, geurige bloemetjes, met soms nog een nabloei in

'Ik houd vooral van de hulst, omdat hij het heele jaar door een goede vriend van de vogels is. 's Winters geeft hij hun voedsel en schuilplaats, 's zomers nestgelegenheid, vrij van katten. Een hulsthaag is ondoordringbaar voor dat roofgespuis, als ge maar niet onder de struiken harkt. De bladeren vallen in Mei en Juni, nadat het nieuwe lot zich ontwikkeld heeft. Ge begrijpt, dat uit zoo'n laag harde verdroogde hulstblaren, duizenden stekelpunten omhoog pieken en dan kan poes met al haar behendigheid daar niet doorheen'.

Jac P. Thijssse in het Verkadealbum 'Winter' (1909)

Kroonboompje van bonte hulst in de tuin van Paleis het Loo (Foto: van Donkelaar Groenadvies)

het najaar. De soort is tweehuisig, alleen de vrouwelijke struiken dragen bessen. Vogels zijn er niet erg dol op, pas als andere vruchten schaars worden, komen lijsters, merels, koperwieken en kramsvogels op de bessen af. Het stekelige tot gaafrandige blad blijft gedurende de winter hangen. Na een jaar of twee, meestal in het voorjaar, valt het af en wordt vervangen door jong blad. Hierdoor ziet de struik er altijd fris donkergroen uit. In de loop der tijd zijn veel cultivars gekweekt in verschillende groeivormen, met geel- of witbont blad en gele of oranje bessen. J.C. Van Tol is

een bekende cultivar uit circa 1895 met groot blad en veel rode bessen.

Stam-boomtjes met rond geschorene kroonen

Hulst werd graag gebruikt in siertuinen, zowel in rechtlijnige geometrische als in romantische landschappelijke tuinen. In zijn boek Beschrijving van plantagie gewassen (1710) noemt Johann Knoop hulst voor het maken van scheerheggen van 8-10 voet hoog (1 voet is ongeveer 30 cm). Daarnaast zijn vooral de zilver- en goudbonte cultivars geschikt als 'lage Stam-boomtjes met rond geschorene

Een oude hulsthaag bij een Drentse boerderij (Foto: Machteld Klees)

kroonen alsmede pyramiden van verscheidenhande gedaante. In de tuin van Paleis het Loo zijn soortgelijke kroonboompjes onlangs weer ingeplant.

In de latere Landschapsstijl (1750-1870) mocht hulst in zijn natuurlijke vorm uitgroeien in boomgroepen en parkbossen. In oude landschapsparken kun je nog verschillende soorten en cultivars terugvinden. Een regelmatig voorkomende cultivar uit 1838 is de grootbladige hulst (*Ilex x antaclerensis*) met zijn ietwat hangende uiterlijk.

Vogels vinken

In onze tijd staat hulst bekend als vogelvriendelijke struik. Een oude toepassing met hulst is echter minder vogelvriendelijk. Net als bij maretak, werd van de bast 'vogelijm' gemaakt waar men vogeltjes mee kon vangen. De plezierjacht op vogels was voorbehouden aan gegoede milieus, duizenden vogels werden 'gevinkt' op speciaal hiervoor aangelegde vinkenbanen. Ze werden geconsumeerd, ter versie-

ring van dameshoeden gebruikt of als zangvogels in kooien gehouden. Knoop geeft een recept voor vogelijm en beschrijft *'hoe men met deze lym de Vogels vangt'*. Verzet tegen deze wrede liefhebberij kwam uiteindelijk uit dezelfde kringen. Waar vader David Borski, eigenaar van het uitgestrekte landgoed Elswout te Overveen enthousiast de vogeljacht beoefende, liet zijn dochter Olga later de aanwezige vinkenbanen sluiten. Samen met haar echtgenoot Adolphe Burdet en huisvriend Jac. P. Thijsse zette zij zich met overtuiging in voor de net opgerichte Vereniging tot Bescherming van Vogels (1899).

Opkweek en inplant

Wie ooit een struik hulst heeft uitgespit, weet dat er maar weinig wortels aan blijven zitten. Het magere wortelpruikje maakt dat hulst na het verplanten lastig aan de groei te krijgen is. Kwekers in vroeger tijden onderkenden dit probleem. *'Men moet de Hulst in manden van de eene plaats naar de*

andere overbrengen, want dezelve heeft niet veel wortels' lees je in de Almanach der Hoveniers uit 1762. Boomkweker C. de Vos beschrijft in 1867 het vervoer van hulst met een kluit vochtige aarde omwikkeld met stro en moscovische mat (mat gemaakt van lindebast).

Hulst in je eigen tuin

Voor een fraaie, wintergroene haag is hulst heel geschikt. Een gemengde haag met hulst, meidoorn, wilde rozen, wilde liguster en veldesdoorn is voor vogels, insecten en een scharrelend egeltje nog aantrekkelijker. Ook in struweel- of vogelbosjes misstaan een paar groenblijvende hulsten niet. Let wel op de grondsoort, hulst groeit het liefst in zandige grond. Vanwege zijn uiteindelijke omvang is een hulststruik minder geschikt voor een kleine tuin.